

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 12. december 2012

Sag 71/2011

(2. afdeling)

Region Hovedstaden

(advokat Jørgen Vinding)

mod

Danmarks Lærerforening som mandatar for A

(advokat Peter Breum)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 19. afdeling den 2. marts 2011.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Per Walsøe, Lene Pagter Kristensen, Thomas Rørdam, Henrik Waaben og Lars Hjortnæs.

Påstande

Appellanten, Region Hovedstaden, har påstået frifindelse.

Indstævnte, Danmarks Lærerforening som mandatar for A, har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

I referat af forhandlingsmøde mellem Danmarks Lærerforening og Region Hovedstaden den 6. juli 2009 hedder det bl.a.:

”A: DLF finder *ikke* at den anviste stilling på X-skolens Spor 2 er passende. Begrundelsen herfor er, at As efteruddannelse og arbejde på Y har været på et højt specialiseringsniveau og at eleverne på Spor 2 er dårlige og uden sprog. Stillingen rummer reelt ikke undervisning, men må hovedsagligt karakteriseres som pleje-/omsorgsopgaver med f.eks. madlavning og bleskift.

DLF fremlagde endvidere en lægeerklæring for A, i hvilken forbindelse DLF anførte at stillingen ej heller findes passende under henvisning til A's helbreds tilstand.

...

DLF oplyste, at de vil kontakte deres advokat med henblik på anlæggelse af et anerkendelsesspørgsmål for så vidt angår A ...

Regionen fastholder, at A ... skal tiltræde de anviste stillinger pr. 1. august d.å.”

I et brev dateret 28. august 2009, der er udarbejdet af B, og som er stilet til A, men alene afleveret til skoleinspektør C, hedder det bl.a.:

”Til A.

Jeg erfarer til min store forundring – og også vrede – at du skulle have citeret mig for at udtale, at mit arbejde her på skolen udelukkende består i omsorg og pleje af eleverne. Jeg føler det dybt krænkende at blive i den grad fejlfortolket, og jeg ved at alle, jeg har berøring med her på stedet – det være sig forældre, lærere, pædagoger, terapeuter, medhjælpere – vil finde denne karakteristik af mit arbejde grotesk.

Jeg har selvfølgelig fortalt, at omsorg og pleje er en del af mit arbejde, noget der oftest vil komme bag på nyansatte lærere, da dette jo normalt ikke er en del af et almindeligt lærerjob. At det til tider - men heldigvis langt fra altid - kan fylde rigtig meget er også sandt nok, for ved spidsbelastninger vil vi jo selvsagt være nødt til at sætte disse behov i første række.

Det skal dog samtidig nævnes, at netop omsorgssituationen kan være et rigtig godt udgangspunkt for kommunikation med den enkelte elev, med henblik på udvikling og forståelse af den sproglige opmærksomhed.

Da du kom på besøg, var klassen – og jeg – midt i et hjemkundskabsmodul, hvorfor jeg bad dig vende tilbage efter timen (dvs. jeg *underviste* rent faktisk)

Jeg ved, at jeg ved vores efterfølgende samtale fortalte om arbejdet i klassen, fremviste skemaer, dagstavler, dagssedler med billeder af vores undervisningsforløb etc. – ligesom jeg spurgte ind til dit kendskab til vores kommunikationssystem, Boardmaker.

Jeg ved, jeg også foreslog, at jeg - indtil du kom ind i arbejdet - var den ”toneangivende,” og at jeg også udarbejdede årsplanen, selvfølgelig med mulighed for at du kom med tilføjelser og kommentarer. Begge dele fandt du ok.

Bagefter at blive i den grad fejlfortolket og misbrugt finder jeg dybt provokerende og intimiderende, hvorfor jeg beder dig om snarest at ændre dine udtalelser.

Mvh B”

Forklaringer

Til brug for Højesteret er afgivet supplerende forklaring af A, C og D. Der er endvidere afgivet forklaring af B og E.

A har forklaret, at ”T” er en konsulent- og kursusvirksomhed, som hun startede sammen med en kollega. ”T” startede på tankeplan, da hun fik varslet sin afsked på Y. Firmaet var så småt i gang, da hun fratrådte sin stilling på Y, idet der var blevet oprettet hjemmeside og e-mailadresser. En decideret markedsføring blev først sat i gang i slutningen af maj 2009. De

gik i gang med at arbejde med ”T” efter sommerferien, og arbejdet fyldte ca. en femtedel af en arbejdsuge. Hun havde ikke beskæftigelse ved siden af ”T” og søgte ikke andet arbejde. Der kom vikariater ind via ”T”, og efter november 2009 fyldte vikariaterne og ”T” mere end en femtedel af en arbejdsuge. Hun har levet af den indkomst, som hun har fået gennem ”T”. Hun har været tilknyttet Allerød Kommune siden november eller december 2009. I første omgang havde hun et vikariat, der var opstået gennem ”T”. Herefter fik hun et fast vikariat, og siden slutningen af januar 2012 har hun været fastansat som talepædagog i kommunen, og hun bruger også to timer i en børnehave, hvor der er handicappede børn. Hun underviser primært små børn med dysfasi. Hun er ansat i kommunen i 28 timer, og ”T” består som virksomhed ved siden af. Hendes arbejde med ”T” fylder nu en femtedel af hendes arbejdsuge.

I perioden 1996-2000 arbejdede hun på Kommunikationscenteret i Hillerød og var tilknyttet en skole ved navn ”Z”. Der var et stort intellektuelt spænd mellem eleverne på skolen. Der var få multihandicappede elever af samme slags som dem på X-skolen. Der var nogle børn, der var tæt på normalt begavede, og der var børn med dysfasi. De multihandicappede skulle skiftes, men det havde hun ikke noget med at gøre. Det var primært pædagogmedhjælperne og også lidt lærerne, der ordnede det. Hun var talepædagog. Hendes opgave var dels at justere talemaskiner, dels at være kommunikationsvejleder i forhold til lærerne. Hun havde også direkte kontakt med eleverne, herunder de retarderede. Hun forestod enkeltmands sprogundervisning, hvor hun lærte eleverne at tale et sprog, herunder udtale og ordforråd, og nogle gange var hun i en klasse som observatør. Hun havde ikke noget at gøre med fag som dansk og matematik. Det sidste år på skolen i Hillerød brugte hun ca. halvdelen af sin tid på at arbejde med børn med dysfasi. I sit arbejde med retarderede børn var hun mest tilknyttet de velfungerende, men hun havde også direkte kontakt med elever med omfattende udviklingsvanskeligheder.

Hun søgte til Y KompetenceCenter, fordi hun var meget interesseret i dysfasi. Ved dysfasi er der tale om normalt begavede børn, der har sproglige vanskeligheder, f.eks. med hensyn til forståelse af sproget, udtryk eller sætningsopbygning. På Y havde hun ikke kontakt med retarderede børn. Y var opdelt i to afdelinger. Der var en afdeling for generelt forsinkede børn og en afdeling for børn med dysfasi. Til sidst i den periode, hvor hun var ansat, blev de to afdelinger slået sammen, men personalegrupperne var stadigvæk opdelt efter de to afdelinger. På Y tog hun sig også af undervisning af lærere og pædagoger. Det var kurser, som folk ude-

fra kunne melde sig til, og undervisning, som blev afholdt efter henvendelse. Kurserne var rettet mod lærere, pædagoger og talepædagoger.

Hun havde ikke undervist retarderede børn i 9 år, da hun stoppede på Y. Hun besøgte X-skolen to gange og tog noter ved begge besøg. Første gang var hun til et møde med ledelsen på skolen, og anden gang brugte hun en formiddag på skolen. Hun deltog i en hjemkundskabs-time i den klasse, hun skulle tilknyttes. Børnene sad i kørestole i en almindelig klasse. De lavede sommersalat, og de voksne hjalp dem med at skære agurker og piske flødeskum eller ost. Der var også børn, der smagte på det, de havde lavet.

Hun kan ikke forestille sig, at eleverne fra den klasse, hun skulle være knyttet til, med tiden vil kunne sende sms'er eller e-mails fra en Rolltalk. Efter hendes opfattelse fungerede eleverne ikke godt nok til at kunne håndtere maskinerne, hvilket hun også havde fået fortalt, at de ikke kunne.

Det er hendes indtryk, at de elever, hun skulle tilknyttes, nok ville fornemme, at der skete noget, og at der skete noget sjovt ved opførelsen af "Vanten", der er et teaterstykke. Hun er ikke sikker på, at de ville kunne forstå indholdet af historien. De ville muligvis have forståelse af deres roller i stykket.

Det brev fra B, som er fremlagt for Højesteret, har hun ikke set før.

C har forklaret, at formålet med undervisningen på X-skolen er at udvikle et alternativt sprog for de enkelte børn, så det enkelte barn kan forstå, hvad der foregår omkring det. Der er tale om totalkommunikation, det vil sige, at der kommunikeres med lyde, mimik og håndtegn. Der arbejdes intenst på at forstå og fortolke, hvad den enkelte elev udtrykker. Hertil bruges blandt andet videoanalyse, hvor signaler fra elev til lærer, pædagoger eller pædagogmedhjælper fortolkes. Skolens mål med undervisningen er også at gøre eleven mere tryk ved omverdenen og give eleven redskaber til at kunne styre sin omverden samt mulighed for at indgå i sociale sammenhænge. Derudover forventer skolen, at undervisningen bidrager til, at nogle elever lærer at gå, stå eller sidde ordentligt.

X-skolen er en del af folkeskolen. Det vil sige, at undervisningen forestås af folkeskoleuddannede lærere. Lærerne på X-skolen har de samme opgaver som i en almindelig folkeskole. Læ-

terne står for at udarbejde årsplaner for det enkelte barn og for klassen som en helhed. Denne årsplan og målsætning for, hvad barnet skal lære inden for undervisningsåret, udarbejdes i samråd med forældrene. Skolen forsøger at undervise ud fra grundbegreberne for folkeskolen. Derudover er skolens færdighedsundervisning baseret på MOVE-konceptet, hvor alle omkring eleverne arbejder med og på, at eleverne bruger samtlige muskler, således at de får færdigheder til for eksempel at kunne stå, gå og spise selv.

For så vidt angår lærernes involvering i toiletsituationer, ville han i en situation, hvor en medarbejder havde dårlig ryg, have fundet en anden løsning, og der er eksempler på, at lærere og pædagoger er blevet fritaget for sådanne opgaver. I hans tid har han fritaget to pædagoger og tre lærere, der ikke kunne deltage af helbredsmæssige årsager. De tre lærere, der er fritaget, kommer fra en anden tradition og er alle tre tæt på pensionsalderen. Baggrunden for fritagelsen var, at eleverne på spor 1, hvor de tre lærere var tilknyttet, var blevet dårligere. Når der fritages for involvering i toiletbesøg, betyder det også, at der fritages for at medvirke ved løft af eleverne i andre sammenhænge. Med "anden tradition", mener han, at der var tale om lærere, som var vant til andre elever, der havde det fysisk meget bedre.

Han foretrækker at ansætte speciallæreruddannet personale og ansætter også tale- og hørepædagoger i lærerstillinger.

D har forklaret, at hun var lærer i nogle andre klasser end dem, som A skulle have været tilknyttet. Eleverne i hendes klasse var lidt ældre. Hun var på besøg i en af de klasser, som A skulle have været tilknyttet, og hendes indtryk var, at opgaverne i den klasse, hun besøgte, matchede meget godt med de opgaver, som hun havde i sine egne klasser. I selve arbejdet indgik der omsorgsopgaver. Fra kl. 8.15 til ca. midt på eftermiddagen gik 70-75 % af hendes arbejdstid med omsorgsopgaver. Disse omsorgsopgaver var bl.a. at hente børnene ved bussen, tage overtøjet af dem, putte eventuelt skiftetøj i børnenes skuffer, sætte dem over i en anden stol, sørge for toiletbesøg eller for at der blev skiftet ble, montere arm- og benskiner, tørre børnene om munden, give dem mad eller sondemad og hen under dagen også at spænde dem fast, således at hovedet kunne holdes oprejst.

Der var talepædagoger tilknyttet skolen. Disse deltog ikke i undervisningen i D1 og D2, men der foregik eneundervisning af hendes elever et andet sted på skolen. Hun ved ikke, hvad talepædagogerne kunne bidrage med. Hun var ikke med til eneundervisningen.

Rolltalks funktioner var ikke noget, som de børn, hun underviste, kunne bruge. Flere af hendes børn havde talemaskiner, de fleste med en enkelt knap. Der var et barn, der havde en talemaskine med flere felter, men det virkede tilfældigt, hvilken knap der blev brugt. Hendes elever havde ikke den intellektuelle forståelse for talemaskiner. Det var tilfældigt, hvordan de brugte "talebøffen", der er en mere simpel talemaskine end Rolltalken. "Talebøffen" havde én knap. "Talebøffen" kunne efter hendes opfattelse optage enkelte beskeder, sådan at der kunne gå beskeder fra hjemmet til skolen og fra skolen til hjemmet.

Efter hendes opfattelse ville hendes elever ikke kunne forstå piktogrammer. De arbejdede ikke med piktogrammerne i de klasser, hvor hun var. Hun ved ikke, om de brugte piktogrammer i de klasser, som A skulle være tilknyttet. Hun så, at der var elever på spor 1, der anvendte noget, der kunne være piktogrammer på en kommunikationsplade på kørestolen. Eleverne på spor 1 var intellektuelt bedre end eleverne på spor 2.

Forestillingen "Vanten" blev ikke opført i hendes tid på skolen. De børn, hun kender fra skolen, ville ikke kunne følge med i handlingen. De ville eventuelt vågne op ved at høre lyde. Hun kan ikke vurdere, om de ville kunne forstå sammenhængen.

Der var børn i hendes klasse, der var højere end hende selv. Der var en del børn, der var lange. Det bemærkede man særligt, når de lå ned. Der var også en del børn, der vejede væsentligt mere end hende.

B har forklaret, at hun har været ansat på X-skolen siden 1996 fra det tidspunkt, hvor spor 2 blev oprettet. Hun er lærer i den klasse, som A også skulle have været lærer i. Hun er læreruddannet og har beskæftiget sig med specialundervisning, observationsklasser og læsekurser i Københavns Kommune. Hun har også arbejdet på døveskolen, hvor hun lærte tegnsprog. Hun søgte X-skolen, fordi hun havde en interesse for alternativ kommunikation. Hun har ikke taget en speciallæreruddannelse, men har taget læseklassekurser.

Udfordringen ved at være lærer på X-skolen er den alternative kommunikation. Børnene i hendes klasse har ikke et talesprog. Hun skal give børnene indsigt i livet omkring dem, give dem forståelse for verden omkring dem og give dem mulighed for at udtrykke, hvad de vil. Der kommer mange nye tiltag på området.

De gode historier gennem de 10 år, hun har været på X-skolen, har været, når elever har lært at håndtere en talemaskine, har kunnet gøre sig forståelige og udtrykke behov og ønsker, men også har kunnet sige til og fra, og når de får en forståelse for omverdenen.

Hendes klasse bestod i 2009 af fem elever: Tre drenge og to piger på 10-13 år. Den mindste elev var 110 cm og vejede 16 kg. De større elever var 130-140 cm og vejede ca. 30 kg.

Personalet i klassen består af to lærere, to pædagoger og to medhjælpere, der skal dele hele dagen fra kl. 08.00 til 17.00. De tilstræber at være en til en i spor 2, og der var altid 2-3 voksne til stede i klassen. Det er lærerne, der har ansvaret for undervisningen. Pædagogerne og pædagogmedhjælperne støtter op omkring børnene. Det er hendes ansvar at forberede undervisningen, hvilket sker to gange om ugen sammen med den anden lærer. Undervisningsmaterialet laver de selv. De underviser meget efter billedsystemer og efter, at børnene skal bruge alle deres sanser. De bruger også konkrete i undervisningen, det vil sige ting, som børnene kan have i hånden.

Piktogrammerne er noget undervisningsmateriale, som hun har anvendt i sin klasse. Børnene skulle lære at skelne mellem op og ned, ud og ind, foran og bagved. De kaldte emnet "hvad og hvor", og formålet var at give børnene en forståelse af: Her er jeg. Hun mener, at børnene får noget ud af undervisningen. De bliver ved med at bruge de ting, de har undervist ud fra. De bruger begreberne over for børnene og siger f.eks. "Nu skal du op ad kørestolen", "Nu skal du ud ad bussen", "Nu skal du ind i skolen". Nogle børn har forstået begreberne. De synger også meget og har nærmest sange til alle ting. Hun føler, at undervisningen nytter, og det er spændende at finde nye veje i undervisningen.

Teaterstykket "Vanten" er et forældrearrangement, som hun har været involveret i. Forældrene er meget begejstrede for at se deres børn optræde, så skolen forsøger at opsætte en forestilling en gang om året. Børnene deltager på den måde, de kan. Hvis der f.eks. er et barn, der skal være ræv, så finder de en ræv frem og afspiller bånd med lyden af ræve og synger sange om ræve. De er sammen om det, og børnene viser en begejstring for det. Hvis der er et barn, der skal have en replik, kan barnets rolle være at trykke på en kontakt. "Vanten" bliver opført i 2012. De elever, der deltager i stykket, er 14-16 år.

De fagområder, der er fremhævet i årsplanen for hold D2, inddrages i undervisningen. Hun anser kommunikation som grundstenen i undervisningen. Undervisning i f.eks. natur/teknik foregår på den måde, at de tager udgangspunkt i det område, som de befinder sig i. Et emne kunne være årstiderne og vinter, hvor en lille del af undervisningen ville være at tage børnene med ud, så de kan mærke sne.

Når der kommer et nyt barn til skolen, bliver barnet observeret af samtlige faggrupper. Der bliver lavet en analyse af barnet, hvor lærerne også bliver involveret. Lærerne laver en årsplan for hele klassen. Der bliver også lavet en elevplan for den enkelte elev, som bliver evalueret to gange om året. Forældrene bliver inddraget i udarbejdelsen af elevplanen. Elevplanen indeholder små mål, som man arbejder hen imod. Et mål kunne være at kunne trykke på en kontakt på en "talebøf", for at barnet til sidst kan betjene en talemaskine. For de svært spastiske kan det være svært bare at trykke på en knap.

Rolltalken er en talemaskine. En af hendes elever skal her i 2012 til at afprøve en Rolltalk. En af hendes tidligere elever har også en talemaskine. I 2009 var der ingen elever, der havde talemaskiner. Den elev, der skal til at afprøve talemaskinen her i 2012, vil ikke kunne anvende alle funktioner. Eleven vil f.eks. ikke kunne sende en sms, men hun forventer, at eleven blandt andet vil kunne vælge den musik, han ønsker at høre. Det er i første omgang talepædagogen, der forestår afprøvningen. Ikke alle fem børn i klassen vil komme til at afprøve en talemaskine.

Arbejdsfordelingen i de tre faggrupper er således, at hendes primære opgave som lærer er at tilrettelægge, planlægge og udføre undervisningen. De andre støtter op om dette. I pauserne hjælper hun til på lige fod med de andre, medmindre hun skal stille undervisningsmidler frem til det efterfølgende modul. Ved fravær på grund af sygdom kan det blive nødvendigt at hjælpe til. Når undervisningen er i gang, er det hende og den anden lærer, der forestår undervisningen, og de andre støtter op. Lærerne er lydhøre over for de ideer, som pædagogerne og medhjælperne kommer med. Terapeuterne deltager en gang i mellem i undervisningen og bidrager med at få børnene op at stå eller få dem til at skifte stilling. Terapeuternes deltagelse er skemalagt i løbet af ugen. Af hendes mere praktisk betonedede opgaver kan hun nævne at få tøj af børnene og få dem på toilettet. Omsorgsopgaverne er efter hendes opfattelse et fælles ansvar, men det er ifølge arbejdsbeskrivelsen pædagogernes primære ansvar. Alle faggrupper hjælper børnene med toiletbesøg. På en typisk dag hjælper hun til én gang, nogle gange to

gange, og andre dage hjælper hun slet ikke til. Hvis der er et barn, der skal på toilettet midt i undervisningen, er det typisk en medhjælper, der sørger for det. Sidder hun alene med barnet, gør hun det selvfølgelig selv. De sørger for, at toiletbesøg foregår på faste tidspunkter. Et typisk toiletbesøg varer ca. 5-10 minutter. Varigheden afhænger af barnet. De løfter ikke børnene, men forflytter dem. Det er optimalt, hvis børnene selv kan hjælpe til under flytningen. Ved forflytning bruger man lift.

De to piger, der var i klassen i 2009, havde korsetter med stropper, hvilket gjort det nemt at anvende liften. De øvrige elever skulle have sejl på, før liften kunne anvendes.

Hun plejer ikke at sætte benskiner på børnene, det gør terapeuterne.

I 2009 var der to børn, der skulle have sondemad. Det ene barn havde dog en maskine, der bare skulle tændes. I 2012 spiser samtlige hendes elever almindelig mad. Hun ser det som både en omsorgsopgave og som en del af undervisningen at give børnene mad. Hun bruger tiden til at tale med barnet. Hvis hun ikke har tid til at give barnet mad, vil hun kunne få en pædagog til det. Det er dog sjældent relevant, da møder mv. som regel er planlagt i forvejen. Hun opfatter det ikke sådan, at hun bruger 70-75 % af sin tid på omsorgsopgaver. Den tid, hun bruger på omsorg, er lille. Hun henter barnet ved bussen, hvilket hun synes er en god begyndelse på dagen.

Der er gode muligheder for efteruddannelse på skolen. Hun har f.eks. selv været på et videoanalysekursus og et kursus i neuropsykologi.

A virkede ikke umiddelbart begejstret under sit besøg. Brevet af 28. august 2009 skrev hun lige efter sommerferien. Baggrunden var, at C eller F havde spurgt hende, om hun havde sagt til A, at her på skolen bestod lærerarbejdet udelukkende i omsorg og pleje af eleverne. Hun var blevet ked af det og havde følt, at hun var blevet mistolket. Hun sendte ikke brevet til A, men gav det til C, der sagde til hende, at han ville bruge det i anden sammenhæng.

Hun kan ikke huske, hvad hun ordret har sagt til A ved dennes besøg den 19. juni 2009, men hun har ikke sagt, at der ikke var tale om undervisning, eller at børnene ikke kunne noget. Hun kunne have sagt, at undervisningen ikke var som undervisningen på en almindelig folkeskole. Hun kan ikke huske, at hun har talt med D.

En ”talebøf” er en lille båndoptager, som kan optage sekvenser af 1-2 minutters varighed. Man kan ved at trykke på en knap indtale noget. Hun bruger det til kommunikation med hjemmet. ”Talebøffen” er indledningen til en talemaskine, hvor Rolltalken er kongen af talemaskiner.

E har forklaret, at hun startede på X-skolen i august 2009 i den stilling, som A skulle have varetaget. Hun blev uddannet folkeskolelærer i juni 2009, og stillingen på X-skolen var hendes første som færdiguddannet. Hun havde under sit studie arbejdet med samme målgruppe og var interesseret i alle former for kommunikation. Hun syntes, det var spændende at arbejde med totalkommunikation. Det er et karrierespor, som hun gerne vil fortsætte med. Hun vil f.eks. gerne tage en master i specialpædagogik. Masteren er en overbygning på Danmarks Pædagogiske Universitet og vil kunne understøtte hendes arbejde på skolen. Hun har siden sin ansættelse på X-skolen efteruddannet sig, dels med interne kurser som eksempelvis ”tegn til tale”, dels på et kursus på VIKUM, der handlede om kommunikation med børn og unge med multifunktionelle handicap, herunder anvendelse af videoanalyse som et pædagogisk redskab.

Hendes formål med undervisningen er at afsøge og udvikle mulige former for kommunikation for det enkelte barn, herunder ved anvendelse af tegn og ord, så eleven kan få medbestemmelse og medindflydelse på sit eget liv. Børnene er vidt forskellige. De færreste udvikler et talesprog. De fleste kan håndtere en talemaskine. De fagområder, der fremgår af et fremlagt bilag, inddrages i undervisningen for at udvide elevernes begrebsverden ved brug af alle kanaler. F.eks. styrker idræt elevernes motoriske færdigheder. Det er svært at modtage undervisning, hvis man f.eks. sidder dårligt.

I sommeren 2010 overtog hun en førsteklasse på spor 2. Der var ingen i D2 i 2009, der kunne anvende talemaskine, til gengæld havde alle elever hver deres ”talebøf”, der bruges til kommunikation. Derudover er der ”talebøffer” i klassen, der kan tilsluttes elektriske instrumenter, f.eks. køkkenmaskiner, radio og musikanlæg. I den klasse, hun har nu, har seks ud af syv elever en talemaskine, hvilket nok skyldes den teknologiske udvikling og den viden, der nu er om, hvad en talemaskine kan bruges til. Talemaskinen kan bruges til, at eleverne kan udtrykke sig verbalt ved at trykke på en skærm. Derved kan eleven sige: Jeg er sulten eller jeg skal tisse eller byde ind i undervisningen. Maskinen kan også tilsluttes legetøj. Den kan bruges til at åbne døre og kan blive tilsluttet et smartboard. Nogle af hendes elever bruger Roll-

talken til at udtrykke sig verbalt, andre bruger den til at kontrollere video og døre med. Nogle kan kalde videoer frem og vise, hvad de har lavet derhjemme. Rolltalken bliver til deres livshistorie. Hun forventer ikke, at hendes elever med tiden vil kunne bruge maskinen til at sende sms'er med. De vil ikke kunne komme til at læse eller stave eller anvende regneprogrammer.

Når de modtager et barn, afholder hun indledningsvis en forventningssamtale med forældrene sammen med talepædagogerne, terapeuterne og pædagogerne. Hun orienterer sig også i papirerne fra specialbørnehaven, og efter nogle måneder udarbejder hun en elevbeskrivelse. Herefter udarbejder hun en individuel elevplan og en individuel årsplan. Hvert halve år evaluerer de planerne. Hun fokuserer primært på den kommunikative del. Ved evalueringerne vurderer de, om de mål, der er opstillet for den enkelte elev, skal ændres i retning af, hvad eleven kan med støtte, eller i retning af, hvad eleven kan selvstændigt. Lærerne arbejder ud fra samme type elevplan.

For så vidt angår arbejdsfordelingen er det hendes primære ansvar at planlægge, gennemføre og evaluere undervisningen. Pædagogernes primære funktion er at støtte op i undervisningen og gennemføre aktiviteter for eleverne i pauserne. Medhjælperne sørger for det praktiske. De hjælper selvfølgelig ad. For så vidt angår hjælp til toiletbesøg, er det pædagogernes primære ansvar, og det er medhjælperne, der i praksis udfører det. Hvis hun sidder i et forløb med en elev om formiddagen, hjælper hun eleven på toilettet, hvis der er behov for det. Pædagogerne går også på toilettet med eleverne. På en gennemsnitsdag har hun typisk hjulpet en eller to elever på toilettet i pauserne. Hvis der er en elev, der har behov for hjælp til toiletbesøg, mens der undervises, er det en pædagog eller en medhjælper, der sørger for det. Et toiletbesøg varer i gennemsnit 5-10 minutter. De har ingen tunge løft i forbindelse med toiletbesøg, men bruger lifte. For så vidt angår andre plejeopgaver deltager hun på lige fod med pædagoger og medhjælpere, hvis hun er sammen med en elev. Ellers overlader hun det til pædagogerne. Hun bruger ikke 70-75 % af sin dag til at udføre plejeopgaver. Det er maksimalt 15-20 %. Ved plejeopgaver forstår hun at hjælpe eleverne med at få noget at spise, at få tøj af og på og hjælpe dem med toiletbesøg. Hun hjælper ikke hver dag med at følge børnene til og fra skolebussen.

Hun har ikke arbejdet sammen med D, men har været på kursus med hende tre gange. D havde en negativ holdning til X-skolen.

Anbringender

Region Hovedstaden har anført, at stillingen på X-skolen var passende for A.

Tålegrænsen efter tjenestemandreglerne er videre i et tilfælde som det foreliggende, hvor hele Børnecentret på Y blev nedlagt som udslag af, at kommunerne efter kommunalreformen ikke længere visiterede elever til Børnecentret.

Det var læreropgaver, som var hovedindholdet i den stilling ved X-skolen, som A skulle overtage. Dette fremgår bl.a. af den fremlagte undervisningsplan og årsplanen for den klasse, hun skulle have haft, og af andet fremlagt undervisningsmateriale og materiale vedrørende de kommunikationshjælpemidler, der arbejdes med på skolen. Det fremgår endvidere af de vidneforklaringer, der er afgivet af skoleledelsen og af den pågældende klasses to lærere, hvorefter plejeopgaver som f.eks. hjælp til toiletbesøg for lærerne kun udgør en mindre del af arbejdet. Hertil kommer, at det fremgår af folkeskoleloven, at undervisning af de pågældende elever på X-skolen skulle varetages af læreruddannet personale.

I øvrigt må en eventuel usikkerhed om det nærmere indhold af stillingen i givet fald komme A til skade, som følge af at hun ikke indtrådte i stillingen.

As helbredsmæssige forhold kan ikke begrunde, at stillingen ikke er passende, dels fordi stillingen ikke indebar løft, men alene forflytninger af elever, hvilket skete med brug af hjælpemidler, dels fordi det som forklaret af C er muligt for medarbejdere at blive fritaget for bestemte arbejdsopgaver, hvis de har helbredsmæssige begrænsninger.

Stillingen på X-skolen var fagligt og ansvarsmæssigt på højde med hendes stilling på Y. Endvidere må der lægges vægt på, at hun som en del af sin uddannelse til speciallærer specifikt var blevet uddannet i at undervise elever med omfattende udviklingsvanskeligheder, og at hun også havde praktisk erfaring hermed fra en tidligere ansættelse. A kunne således have anvendt og udviklet sine faglige kvalifikationer i stillingen på X-skolen.

Danmarks Lærerforening som mandatar for A har anført, at der ved en sammenligning mellem hendes tidligere stilling på Y KompetenceCenter og stillingen ved X-skolen må lægges vægt på, at A på Y havde en omfattende specialistfunktion og specialistuddannelse vedrørende arbejdet med normalt begavede børn med forskellige kommunikationsvanskeligheder.

Endvidere stod hun på Y både for talepædagogisk undervisning af børnene og undervisning af sprogansvarlige mv. i emner vedrørende sproglig udvikling og brug af sprogværktøjer. Desuden udførte hun i den tidligere stilling ikke fysisk belastende arbejde, og det indgik ikke i stillingen at hjælpe eleverne med personlig pleje.

Det arbejde, hun skulle udføre på X-skolen, havde en ganske anden karakter. Ingen af de børn, hun skulle have med at gøre, havde noget talesprog, og de ville heller ikke kunne lære at tale. Alle børn var kørestolsbrugere, der med mellemrum skulle flyttes. Børnene skulle hjælpes ved bleskift og mades, hvor lærerne bistod på lige fod med andre ansatte.

A ville på X-skolen ikke kunne bruge sin store specialviden om dysfasi og andre taleproblemer, og hun ville heller ikke kunne fortsætte med at undervise andre sprogansvarlige mv.

Efter en helhedsvurdering, hvorved der også må lægges vægt på, at A var 56 år gammel og af sin læge var frarådet at udføre fysisk belastende arbejde, kan stillingen på X-skolen ikke anses for passende. Der kan ved vurderingen ikke lægges vægt på, at hun i en anden stilling mere end ni år tidligere – i begrænset omfang og uden plejeopgaver – havde beskæftiget sig med elever med omfattende udviklingsvanskeligheder.

Højesterets begrundelse og resultat

Af de grunde, der er anført af landsretten, og da det, der er fremkommet for Højesteret, ikke kan føre til et andet resultat, stadfæster Højesteret dommen.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Region Hovedstaden betale 100.000 kr. til Danmarks Lærerforening som mandatar for A.

Sagsomkostningsbeløbene skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.